

A mélykékek énekese

Bernáth Aurél nyolcvan éves

Első ismert fiatakkori próbálkozásán, amelyet Rippl-Rónai József modorában festett (*Fleinerék szalonja*, 1914), maga a kaposvári mester figurája indítja bátorítóan útjára őt. Egy év múlva Nagybányán találjuk Réti és Thorma tanítványaként. Markáns tehetségével már ekkor kiugrott tarsai közül és ösztöndíjban részesült. 1922-ben Bécsben adta ki absztrakt formanyelvű mappáját *Graphik Aurél Bernáth* címmel, amelyre Budapesten is felfigyeltek. 1923-ban és 1924-ben az expresszionizmus centrumában, a berlini Sturm kiállítóhelyiségében szerepelt egy-egy önálló kiállítással.

Az 1924-es év fordulópont életművében és magánéletében egyaránt. Ekkor festi meg a *Csendélet sakkasztalával* című pasztelljét. Ez az első jellegzetes Bernáth-kép, és életre szóló szakítás egész addigi absztrakt korszakával. A *Génuai kikötő* (1926–27) újabb mérföldkövet jelent festészetében. „A kompozíció rálátásos, és a kék szín árnyalatai uralkodnak... Bernáth a mélykékek énekese...” — alapítja meg róla kortása, *Genthon István*.

Hazatérése után egyszeriben szinte természetes volt, hogy tehetségének átütő ereje vezető szerepre predesztinálta. Fokozta ezt 1928-as Ernst múzeumbeli kiállításának egyöntetű sikere. Ekkor írta róla korábbi berlini propagátora, *Kállai Ernő*: „Bebizonyult, hogy lehet a művésznek a természetet odaadóan szeretnie, lehet megbékülten és boldogan beilleszkednie a tárgyak objektív, közös rendjébe...”

Közismert, sokszor reprodukált remeke e korszaknak a *Reggel* (1927–28), tárt ablakon beáramló vízparti tájával, aranyhalak előtt bókoló vörös tulipánjával, vagy a *Tél* (1929), dermesztő varjaival.

A berlini Galerie Hartberg 1931-es retrospektív tárlatán Ju-

lius Meier-Graefe, kora neves műkritikusa így értékeli: „Magyarország ezzel az egy festőjével, mint Norvégia egykor Munchhal, azoknak a modern művésznépeknek a sorába nyomult előre, amelyekre ezután nagyon fel kell figyelnünk.”

A Gresham-csoport egyik legmarkánsabb profilja. Sikert si-

kerre halmoz kiállításain az elkövetkező évtizedekben is. Műtermében kevés az elvetélt próbálkozás, a félresikerült kísérlet. A témákat, műfajokat, technikát egyforma erőbedobással rohamozza meg és győzi le az akadályokat. A második világháborúban, Budapest ostroma alatt, félszáznál több alkotása pusztul el. A felszabadulás után a Képzőművészeti Főiskola tanárává nevezik ki. 1948-ban újra indította a *Magyar Művészet* című folyóiratot, és Kossuth-díjat kapott. Hatalmas méretű freskóterveket, kompozícióvázlatokat készít a munkásmozgalomról. Kortársaira, tanítványaira tett hatása vitathatatlan, még mielőtt a katedrara került volna és ma is befolyásolja életműve akarva-akaratlan az utókor egymás utáni generációinak alkotási stílusát.

Wagner István